

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Lublinie

LLU.410.006.03.2018
P/18/071

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Lublinie
ul. Okopowa 7, 20-022 Lublin
T +48 81 461 31 20, F +48 81 461 31 11
llu@nik.gov.pl
Adres korespondencyjny: Skr. poczt. P-112, 20-001 Lublin 1

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/18/071 – Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka z dysfunkcjami
Okres objęty kontrolą	Od 1 września 2015 r. do dnia zakończenia czynności kontrolnych ¹
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Lublinie
Kontroler	Katarzyna Kuzioła, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LLU/51/2018 z dnia 06.04.2018 r. (dowód: akta kontroli str. 1-2)
Jednostka kontrolowana	Integracyjne Przedszkole Publiczne Nr 3 w Kraśniku, ul. Balladyny 8, 23-204 Kraśnik (dalej „Przedszkole”).
Kierownik jednostki kontrolowanej	Ewa Śmiech, Dyrektor (dowód: akta kontroli str. 3-4)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Przedszkole zapewniło² niezwłoczne podjęcie terapii wynikającej z przedstawionej opinii o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju (wvr) przez większość dzieci, których rodzice o to wnioskowali. W okresie „oczekiwania” na rozpoczęcie wsparcia zapewniono pomoc psychologiczno-pedagogiczną. Dla każdego dziecka powołany został Zespół wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka (Zespół), jednak w jego skład powoływani byli nie tylko specjaliści, o których mowa w przepisach wvr³. Dla wszystkich dzieci opracowano Indywidualne programy wczesnego wspomaganie rozwoju (Program), w których ujęto wszystkie rodzaje zajęć określone w opiniach o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju. Jednak w okresie objętym kontrolą zalecane zajęcia z integracji sensorycznej przewidziane w tych Programach nie były realizowane w ramach terapii wczesnego wspomaganie rozwoju, mimo, że Przedszkole dysponowało odpowiednio przygotowaną kadrami. Programy te mimo corocznej modyfikacji nie zostały dostosowane w zakresie sposobów oceny postępów dziecka w związku ze zmianą przepisów rozporządzenia od 1.09.2017 r. Zajęcia realizowane w ramach wczesnego wspomaganie rozwoju prowadzone były przez specjalistów, o których mowa w przepisach o wvr, oraz przez nauczycieli wspomagających posiadających kwalifikacje do zatrudnienia w oddziale przedszkolnym.

W całym okresie objętym kontrolą oceny postępów oraz trudności w funkcjonowaniu dzieci objętych wczesnym wspomaganie rozwoju dokonywali nauczyciele wspomagający, tj. jeden z dwóch nauczycieli prowadzących zajęcia w danej grupie,

¹ Badaniami kontrolnymi objęto również działania i dokumenty sprzed 1 września 2015 r. w przypadkach, gdy miały one związek z przedmiotem kontroli.

² Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie.

³ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 11 października 2013 r. w sprawie organizowania wczesnego wspomaganie rozwoju dzieci (Dz.U. poz. 1257, dalej „rozporządzenie wvr z 2013 r.”) oraz rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 24 sierpnia 2017 r. w sprawie organizowania wczesnego wspomaganie rozwoju dzieci (Dz. U. poz. 1635, dalej: „rozporządzenie wvr z 2017 r.”).

a nie cały Zespół. Oceny dokonywano trzykrotnie w ciągu roku szkolnego z wykorzystaniem arkusza obserwacji rozwoju dziecka, a wyniki tych ocen wykorzystywano do modyfikowania kierunków wsparcia określonych w indywidualnych programach. Skuteczność pomocy udzielonej dziecku i jego rodzinie nie została oceniona przez Zespół indywidualnie dla każdego dziecka.

Nauczyciele/specjaliści zatrudnieni w Przedszkolu posiadali przygotowanie pedagogiczne i kwalifikacje pozwalające na realizację wczesnego wspomagania dzieci. Pomieszczenia do prowadzenia zajęć wczesnego wspomagania spełniały wymogi bezpieczeństwa i były odpowiednio wyposażone. Zapewniono finansowanie działań realizowanych w ramach wczesnego wspomaganie rozwoju dzieci, a środki finansowe na wczesne wspomaganie były ewidencjonowane w rozdziale 85404 *Wczesne wspomaganie rozwoju dzieci*.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Planowanie i udzielanie wsparcia w ramach wczesnego wspomaganie rozwoju dzieci

Opis stanu faktycznego

1. W latach szkolnych 2015/2016 - 2017/2018 (według stanu na dzień 30 września) wczesnym wspomaganie rozwoju objętych zostało ogółem 12 dzieci, w tym w kolejnych latach odpowiednio: sześcioro, ośmioro i pięcioro dzieci. Podstawą wydania dla tych dzieci opinii o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju były następujące niepełnosprawności: umysłowa w stopniu umiarkowanym lub znacznym⁴, autyzm⁵, wielosystemowe zaburzenie rozwoju⁶ oraz zakłócenie tempa i rytmu rozwoju psychoruchowego⁷. Wczesnym wspomaganie rozwoju w Przedszkolu objęto przez okres:

- do jednego roku – troje dzieci,
- od jednego do dwóch lat – sześcioro dzieci,
- powyżej dwóch do czterech lat – jedno dziecko,
- powyżej czterech lat – dwoje dzieci.

W latach 2015/2016 - 2017/2018 w Przedszkolu nie dokumentowano w żaden sposób wpływu dokumentów, tj.: opinii o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka, orzeczeń oraz wniosków rodziców o objęcie dziecka terapią.

Dyrektor wyjaśniła, że nie dopełniła obowiązku rejestrowania wpływu dokumentów, gdyż przywiązuje przede wszystkim wagę do udzielania jak najszybszej pomocy dziecku i jego rodzinie, tj. przez zapewnienie niezwłocznie obserwacji dziecka przez specjalistów, powołania Zespołu Wczesnego Wspomaganie Rozwoju i jak najszybsze rozpoczęcie zajęć z dzieckiem. (...) W tym całym zamieszanu zapomniałam o dopełnieniu formalności związanych z rejestracją wniosku, opinii o wczesnym wspomaganie rozwoju.

(dowód: akta kontroli t. I str. 374-380, 383-384)

W latach 2015/2016-2017/2018 w Przedszkolu zapewniono większości dzieci niezwłoczne podjęcie wsparcia w formie terapii prowadzonej przez pedagoga, psychologa, logopedę i rehabilitanta. Pięcioro dzieci (spośród 12) zostało zakwalifikowanych do realizacji wczesnego wspomaganie rozwoju (dalej: „zajęcia wwr”), w rozumieniu przepisów rozporządzenia wwr z 2013 r. oraz rozporządzenia

⁴ Dotyczy jednego dziecka w roku szkolnym 2015/2016.

⁵ Dotyczy dwojga dzieci w roku szkolnym 2015/2016 oraz jednego dziecka w roku 2016/2017 i 2017/2018 (odpowiednio z 2013 r. i 2014 r.).

⁶ Dotyczy jednego dziecka w całym okresie kontrolowanym.

⁷ Dotyczy dwojga, sześciorga i trojga dzieci odpowiednio w latach szkolnych 2015/2016, 2016/2017 i 2017/2018.

wwr z 2017 r., po upływie od 71 do 147 dni od dnia złożenia⁸ przez rodziców wniosku w tej sprawie. W związku z tym, że troje dzieci (spośród pięciorga) uczęszczało do Przedszkola, to w czasie oczekiwania na terapię rozpoczynającą się od nowego roku szkolnego, dla tych dzieci Dyrektor zorganizowała zajęcia ze specjalistami (pedagogiem, psychologiem, logopedą i rehabilitantem) w wymiarze od sześciu do siedmiu godzin w miesiącu⁹. Tych troje dzieci przyjęto do Przedszkola przed ukończeniem dwóch i pół roku¹⁰.

Dyrektor wyjaśniła, że *troje dzieci zostało przyjętych do przedszkola w związku z posiadaniem opinii o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju, w których specjaliści już wtedy stwierdzili konieczność objęcia dzieci zajęciami wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka, a poziom rozwoju tych dzieci nie odbiegał od innych dzieci, które są objęte wczesnym wspomaganie rozwoju na początku jego realizacji. W przypadku każdego dziecka organ prowadzący jest powiadamiany przeze mnie podczas osobistego spotkania w związku z zaistniałą potrzebą. Do tej pory nie zdarzyła się sytuacja, aby Burmistrz nie przychylił się do mojej prośby, gdyż rozumie potrzeby naszej placówki, uczęszczających do niej dzieci i ich rodziców oraz nas wspiera. W związku z trudnościami z jakimi borykali się rodzice, aby pomóc swoim dzieciom przychyliłam się do prośby rodziców tj. pozytywnie opiniując wniosek o rozpoczęcie wczesnego wspomaganie rozwoju mimo, że dzieci formalnie nie skończyły 2,5 roku.*

W dwóch przypadkach wnioski rodziców o objęcie dziecka wczesnym wspomaganie rozwoju został wypełniony odpowiednio na 91 i 71 dni zanim dzieci objęto tym wsparciem, które przed rozpoczęciem realizacji wczesnego wspomaganie rozwoju nie uczęszczały do Przedszkola. Dla pozostałych siedmiu dzieci okres od dnia wypełnienia wniosku rodzica do dnia rozpoczęcia zajęć w ramach wczesnego wspomaganie wynosił poniżej 60 dni.

Ponadto w okresie objętym kontrolą w przypadku dwojga dzieci, których rodzice wypełnili wnioski i dziecko w trakcie roku zostało przyjęte do Przedszkola, Dyrektor zapewniła wsparcie już od momentu przyjęcia, tj. najpierw w formie obserwacji przez specjalistów, a następnie zajęć ze specjalistami w formie terapii pedagogicznej, psychologicznej i logopedycznej, które odbyły się odpowiednio w wymiarze cztery i pół godziny oraz siedem godzin i piętnaście minut w okresie do dnia zakończenia roku szkolnego.

W okresie kontrolowanym nie wystąpiła sytuacja dotycząca odmowy objęcia dziecka wczesnym wspomaganie rozwoju.

(dowód: akta kontroli t. I str. 248, 375-380, 383-384)

Rodziny dzieci objętych wsparciem w formie wczesnego wspomaganie rozwoju mieszkały w odległości od Przedszkola odpowiednio:

- do 3 km – siedem rodzin,
- od 3 do 10 km – trzy rodziny,
- powyżej 10 km – dwie rodziny.

Rodzice nie ubiegali się i nie korzystali z bezpłatnego dowożenia dla dzieci wraz opiekunem na zajęcia oraz nie wnioskowali o zapewnienie opiekuna na czas dojazdu, co potwierdziła również Dyrektor informując, że *żaden rodzic dziecka objętego wczesnym wspomaganie rozwoju nie potwierdził w Przedszkolu dowozu*

⁸ Wobec trudności ustalenia daty złożenia wniosku przyjęto datę wypełnienia wniosku przez rodziców.

⁹ Rzeczywista realizacja zajęć ze specjalistami w okresie od momentu rozpoczęcia zajęć do końca danego roku szkolnego wyniosła dla tych dzieci od 4 i pół godziny do 14 godzin.

¹⁰ Zgodnie z art. 31 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 14.12.2016 r. Prawo oświatowe (Dz. U. z 2018, poz. 996), poprzednio art. 14 ust. 1 i 1a ustawy z 7.09.1991 r. o systemie oświaty (Dz.U. z 2017 r., poz. 2198 ze zm.), wychowanie przedszkolne obejmuje dzieci od początku roku szkolnego w roku kalendarzowym, w którym dziecko kończy 3 lata, a w szczególnie uzasadnionych przypadkach wychowaniem przedszkolnym może także zostać objęte dziecko, które ukończyło 2,5 roku.

dziecka do placówki w celu udowodnienia uczęszczania dziecka, wymaganego przez organ prowadzący.

(dowód: akta kontroli t. I str. 376, 378, 380, 383)

2. W okresie kontrolowanym w Przedszkolu obowiązywał Regulamin organizowania pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz wczesnego wspomaganie rozwoju (Regulamin)¹¹, w którym zostały określone formy współpracy z rodziną o których mowa w § 6 rozporządzenia wwr z 2013 r. i w § 8 rozporządzenia wwr z 2017 r. W Regulaminach tych Dyrektor wskazała: skład, organizację pracy i warunki powołania Zespołu Wczesnego Wspomaganie Rozwoju Dziecka (Zespół), zadania realizowane przez Zespół, zakres obowiązków członków Zespołu, zasady dokumentowania pracy Zespołu, wymiar i miejsce prowadzenia zajęć oraz współpracę z rodziną dziecka. W Regulaminach określono, że w skład Zespołu wchodzi: pedagog posiadający kwalifikacje odpowiednie do rodzaju niepełnosprawności dziecka, a w szczególności: oligofrenopeda, tyflopeda i surdopeda, psycholog, logopeda, wychowawca i inni specjaliści w zależności od potrzeb dziecka i jego rodziny – rehabilitant, terapeuta integracji sensorycznej, itp. Skład Zespołu przyjęty w unormowaniach wewnętrznych, był szerszy niż to przewidziano w rozporządzeniach wwr z 2013 r. i 2017 r., w ich skład wchodził również dyrektor/wicedyrektor oraz nauczyciele – wychowawcy grup przedszkolnych.

Na podstawie wybranej próby, tj. sześciorga dzieci (w tym: dwojga z autyzmem, dwojga z zakłóconym tempem i rytmem rozwoju psychoruchowego, jednego z wielosystemowymi zaburzeniami rozwoju oraz jednego z niepełnosprawnością umysłową w stopniu umiarkowanym lub znacznym), które w okresie kontrolowanym były objęte zajęciami wczesnego wspomaganie rozwoju (zajęcia wwr), odpowiednio przez okres poniżej jednego roku (dwoje dzieci), jednego roku (jedno dziecko), dwóch lat (jedno dziecko), trzech lat (dwoje dzieci), stwierdzono, że Zespoły dla tych dzieci zostały powołane przez Dyrektora Przedszkola podczas pierwszego posiedzenia Zespołu przed zatwierdzeniem indywidualnego programu wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka. W okresie objętym kontrolą skład Zespołu dla każdego dziecka nie był zgodny z Regulaminem Zespołu (tj. w jego skład wchodził: dyrektor/wicedyrektor, dwóch pedagogów specjalnych, psycholog/logopeda, od trzech do czterech nauczycieli wspomagających¹², nauczyciel rehabilitant i nauczyciel prowadzący grupę¹³ lub dyrektor, wicedyrektor, psycholog/logopeda, nauczyciel wspomagający i dwóch nauczycieli prowadzących grupę). Nauczyciele wspomagający, którzy wchodził w skład Zespołu mieli ukończone studia na kierunku Pedagogika (w tym w zakresie: zintegrowanej edukacji wczesnoszkolnej i przedszkolnej/pedagogiki specjalnej/ pedagogiki resocjalizacyjnej/terapeutycznej z rehabilitacją/pedagogiki zdrowia psychicznego) oraz mieli ukończony kurs kwalifikacyjny lub studia podyplomowe z oligofrenopedagogiki/kształcenia w integracji uczniów niepełnosprawnych/diagnozy i terapii osób z autyzmem. W roku szkolnym 2015/2016 zadania pedagoga realizował nauczyciel wspomagający powołany dla dwojga dzieci do Zespołu.

Dyrektor wyjaśniła, że w okresie objętym kontrolą w skład Zespołu powołałam nauczyciela oddziału, do którego dziecko uczęszcza oraz nauczycieli wspomagających, gdyż z dzieckiem, które zostało objęte zajęciami wczesnego

¹¹ Nr 45/2013 z dnia 18.12.2013 r. obowiązującym do dnia 30.08.2017 r. Nr 7/2017 z dnia 31.08.2017 r. obowiązującym od 31.08.2017 r. do nadal.

¹² Dodatkowo zatrudnieni nauczyciele posiadający kwalifikacje w zakresie pedagogiki specjalnej w celu współorganizowania kształcenia integracyjnego (zgodnie z § 7 ust. 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 24 lipca 2015 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym (Dz.U. z 2017 r., poz. 1652)).

¹³ Dla czworga z sześciorga dzieci będących w próbie kontrolnej.

wspomagania rozwoju nauczyciel oddziału prowadzi zajęcia w ramach podstawy programowej. Jeśli chodzi o nauczycieli wspomagających również uczestniczą w realizacji podstawy programowej oraz realizują zajęcia dodatkowe tzw. terapeutyczne z dzieckiem w ramach realizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Zajęcia te są prowadzone indywidualnie z każdym dzieckiem objętym wczesnym wspomaganiem rozwoju w sali w swojej grupie. W związku z powyższym nauczyciele Ci mogą wnieść do zespołu cenne obserwacje na temat dziecka. Do Zespołu wczesnego wspomagania rozwoju dla tych dwojga dzieci został powołany nauczyciel zatrudniony na stanowisku nauczyciela wspomagającego, ale w moim rozumieniu przepisów Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej (§20) w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczyciela z 2009 r. oraz z 1.08.2017 r. (§19) nauczyciel ten posiada kwalifikacje pedagoga, ponieważ ukończył studia pierwszego stopnia na kierunku pedagogika o specjalności – oligofrenopedagogika – tj. specjalności odpowiadającej prowadzonym zajęciom oraz ukończył studia magisterskie na kierunku pedagogika.

(dowód: akta kontroli t. I str. 298-304, 374, 380-381, 384, 394-415, t. II str. 106-110)

b) Indywidualny Program Wczesnego Wspomagania Rozwoju Dziecka dla każdego dziecka wybranego do próby został opracowany przez Zespół w oparciu o wskazania podane w opinii o potrzebie wczesnego wspomagania rozwoju. W Programie zakres współpracy z rodzicami Zespół określił poprzez wskazanie w nim realizacji tej współpracy w ramach Planu pracy Przedszkola.

Najwyższa Izba Kontroli zauważyła, że określenie zakresu wsparcia rodziny powinno być integralną częścią Programu, gdyż wtedy może mieć wpływ na zapewnienie realnego współdziałania.

Program dla tych dzieci, które w roku szkolnym 2017/2018 kontynuowały realizację zajęć w ramach wczesnego wspomagania rozwoju, nie został dostosowany do przepisów rozporządzenia wwr z 2017 r. w zakresie sposobów oceny postępów dziecka. Ponadto w ramach realizacji Programu każde dziecko z próby kontrolnej w latach szkolnych 2015/2016 i 2017/2018 miało opracowany Indywidualny program rehabilitacji przez nauczyciela rehabilitanta.

(dowód: akta kontroli t. I str. 11-62, 97-106, 108-122, 130-133, 141-144, 158-171, 186-189, 200-211, 226-241, 360-372)

c) We wszystkich badanych przypadkach Zespół na podstawie opinii, a w szczególności diagnozy poziomu funkcjonowania dziecka, określił kierunki i harmonogram działań dotyczących wczesnego wspomagania rozwoju oraz wsparcia rodziny dziecka. W każdym przypadku w sposób adekwatny do zaleceń opinii określono rodzaj zajęć z psychologiem, logopedą, nauczycielem rehabilitantem i terapeutą integracji sensorycznej. W żadnej opinii nie określono formy zajęć oraz wymiaru godzin w miesiącu, jaki powinien zostać realizowany z dzieckiem w ramach realizacji zajęć wczesnego wspomagania. Mimo to, w roku szkolnym 2015/2016 każdemu dziecku z próby kontrolnej przyznano zajęcia w wymiarze czterech godzin w miesiącu ze specjalistami (psychologiem, logopedą i rehabilitantem) oraz trzech godzin w ramach zajęć z nauczycielem wspomagającym. W roku 2016/2017 miesięczny wymiar zajęć ze specjalistami wynosił odpowiednio od dwóch¹⁴ do czterech¹⁵ godzin w miesiącu oraz od trzech do czterech godzin¹⁶ zajęć z nauczycielem wspomagającym. W roku 2017/2018

---

¹⁴ Dotyczy dwojga dzieci.

¹⁵ Dotyczy jednego dziecka.

¹⁶ Dotyczy tych trojga dzieci.

miesięczny wymiar zajęć¹⁷ ze specjalistami wynosił po pięć godzin w miesiącu oraz po cztery godziny zajęć z nauczycielem wspomagającym.

Dyrektor wyjaśniła, że *przy przyznawaniu wymiaru godzin w ramach wczesnego wspomaganie rozwoju w latach 2015/2016 do 2017/2018 kierowała się zaleceniami zawartymi w opinii wczesnego wspomaganie rozwoju, wynikami obserwacji prowadzonych przez specjalistów, których następnie powołałam w skład zespołów, uwzględniając potrzeby dziecka wynikające z opinii i obserwacji.*

W każdym przypadku Program i harmonogram realizacji został przedstawiony rodzicom dziecka. W każdym badanym przypadku Program mógł pełnić funkcję informacyjną oraz instruktazową.

(dowód: akta kontroli t. I str. 11-62, 97-106, 108-122, 130-133, 141-144, 158-171, 186-189, 200-211, 226-241, 292-297, 381, 385)

3. a) W okresie objętym kontrolą w Przedszkolu zajęcia w ramach realizacji wczesnego wspomaganie dla dzieci objętych próbą kontrolną realizowane były w formie indywidualnych zajęć prowadzonych przez specjalistów i nauczycieli (psychologa/logopedę, logopedę, nauczyciela rehabilitanta, nauczyciela wspomagającego), którzy posiadali przygotowanie pedagogiczne oraz kwalifikacje do zajmowania stanowiska nauczyciela w przedszkolach, tj. zgodne z § 4 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 marca 2009 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli oraz określenia szkół i wypadków, w których można zatrudnić nauczycieli niemających wyższego wykształcenia lub ukończonego zakładu kształcenia nauczycieli¹⁸ oraz § 4 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 sierpnia 2017 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli¹⁹. Zajęcia prowadzone przez nauczyciela wspomagającego prowadzone były indywidualnie z dzieckiem w Sali, w której znajdował się jego oddział.

Dyrektor wyjaśniła, że *w okresie objętym kontrolą zajęcia zwane terapeutycznymi prowadzone były przez nauczyciela wspomagającego, a powinny być prowadzone przez pedagoga posiadającego kwalifikacje odpowiednie do rodzaju niepełnosprawności dziecka. Więc zinterpretowałam przepisy rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej (§20) w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczyciela z 2009 r. oraz z 1.08.2017 r. (§19), że nauczyciel ten posiada kwalifikacje pedagoga i zatrudnieni przeze mnie nauczyciele wspomagający spełniają te wymagania, gdyż mają ukończoną oligofrenopedagogikę lub pedagogikę terapeutyczną.*

W okresie objętym kontrolą mimo zaleceń w opinii o potrzebie wczesnego wspomaganie nie realizowano zajęć z integracji sensorycznej dla pięciorga spośród sześciorga dzieci objętych próbą kontrolną.

(dowód: akta kontroli t. I str. 282-291, 298-304, 388, 390, t. II str. 106-110)

b) W roku szkolnym 2015/2016²⁰ zajęcia możliwe do zrealizowania (po uwzględnieniu planowych przerw w danym roku szkolnym tj. ferii zimowych, wakacji letnich, przerw świątecznych), prowadzone przez nauczycieli i specjalistów w ramach wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka, wyniosły od 74 do 75 godzin²¹. Rzeczywista liczba zrealizowanych zajęć wynosiła odpowiednio od 35

¹⁷ Dotyczy dwojga dzieci.

¹⁸ Dz. U. z 2015 poz. 1264.

¹⁹ Dz. U. 1575.

²⁰ Badanie dotyczące realizacji rodzajów i częstotliwości zajęć z dziećmi w ramach wczesnego wspomaganie przeprowadzono na podstawie zapisów w licznych dziennikach lekcyjnych prowadzonych w roku szkolnym 2015/2016.

²¹ Dla dwojga dzieci zajęcia możliwe do zrealizowania wyniosły po 22 i pół godziny, ze względu na to, że zajęcia w ramach wczesnego wspomaganie realizowano odpowiednio do 30.11 i 30.12.2015 r.

godzin i 15 minut do 61 godzin²² i wynikała z nieobecności dzieci na zajęciach. Zajęcia zrealizowano w ramach etatu i godzin ponadwymiarowych. Realizacja zajęć w poszczególnych miesiącach roku wynosiła od 15 minut²³ do 9 godzin 30 minut. Z powodu nieobecności nauczyciela/specjalisty (w związku z chorobą, szkoleniem, urlopem) oraz w związku z uroczystościami odbywającymi się w Przedszkolu łącznie w roku nie odbyło się od 6 godzin 30 minut do 12 godzin i 45 minut. W Przedszkolu zajęcia były odpracowywane na bieżąco niezależnie od przyczyny braku ich realizacji w terminie. Odpracowywanie zajęć możliwe było dzięki temu, że specjaliści zatrudnieni byli na etat w Przedszkolu, więc w przypadku nieobecności dziecka, z którym miały odbywać się zajęcia, nauczyciel realizował zajęcia z innym dzieckiem.

Dyrektor wyjaśniła: *podczas co tygodniowych spotkań z przedstawicielami organu prowadzącego na bieżąco przedstawiam sytuację z Przedszkola uwzględniając potrzeby wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka. Kierowałam się dobrem dziecka i jego rodziny, a na zgłaszane problemy dotyczące zajęć wczesnego wspomaganie rozwoju nie otrzymałam negatywnej odpowiedzi. Dlatego nie występowałam z formalnym wnioskiem o zwiększenie powyżej 8 godzin. W każdym przypadku liczba godzin zajęć przyznanych podczas posiedzenia zespołu wczesnego wspomaganie rozwoju została określana przeze mnie na podstawie zaleceń z opinii, obserwacji specjalistów oraz opinii członków zespołu w zakresie optymalnym dla dobra dziecka. Realizacja zaplanowanych zajęć, które wcześniej nie odbyły się głównie z powodu nieobecności dziecka była odrabiana przez specjalistów w ramach ich godzin pracy. W żadnym przypadku dziecko nie było przeciążone zajęciami, gdyż każdy ze specjalistów na początku zajęć ocenia stan dziecka. Jeżeli stan psycho-fizyczny dziecka nie pozwala na przeprowadzenie zaplanowanych zajęć specjalista jest w stanie przeprowadzić zajęcia w innym terminie.*

(dowód: akta kontroli t. I str. 282-297, 373, 381, 386)

c) W okresie objętym kontrolą nie realizowano dwóch rodzajów zajęć, a dla dzieci objętych wczesnym wspomaganie rozwoju nie zapewniono kontynuacji tego wsparcia, w sytuacji, gdy otrzymały one orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego. W Przedszkolu rozpoczynano wtedy realizację tylko zajęć wynikających z Indywidualnego Programu Edukacyjno-Terapeutycznego (dalej „IPET”).

Dyrektor wyjaśniła, że w latach 2015/2016 (do nadal) w uzgodnieniu z rodzicami w Przedszkolu przyjęłam, że dziecko, które posiada orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego w momencie jego dostarczenia będzie realizowało zajęcia w ramach IPET, gdyż daje to większe możliwości tj. zwiększoną liczbę rodzajów zajęć. Realizacja wczesnego wspomaganie mogłaby odbywać się po godzinie 16 ze względu na warunki organizacyjne, co mogłoby spowodować przemęczenie u dzieci, gdyż z dziećmi tymi była realizowana podstawa programowa i zajęcia dodatkowe wynikające z realizacji IPET.

(dowód: akta kontroli t. I str. 292-297, 381, 386)

d) W całym okresie kontrolowanym dla wszystkich dzieci objętych wczesnym wspomaganie ustalono (w uzgodnieniu z rodzicami), że miejscem prowadzenia zajęć był oddział w Przedszkolu jako jedynej placówce. W Przedszkolu rodzice dzieci składali zapewnienie (w formie oświadczenia) o realizacji wczesnego wspomaganie (w całym kontrolowanym okresie) tylko w jednej placówce. W okresie

²² Dotyczy czworga dzieci. Realizacja zajęć dla dwojga dzieci z którymi realizowano wczesne wspomaganie tylko przez trzy i cztery miesiące wyniosło odpowiednio 18 godzin i 45 minut oraz 19 i pół godziny.

²³ Dotyczy jednego dziecka, które w całym roku zrealizowało tylko 35 godzin i 15 minut z 61 godzin i 15 minut w związku z częstymi nieobecnościami wynikającymi z choroby.

objętym kontrolą Przedszkole nie zawierało porozumień z innymi placówkami w celu realizacji części wskazań zawartych w opiniach o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju, w tym realizacji zajęć z terapeutą integracji sensorycznej.

(dowód: akta kontroli t. I str. 248, 381, 386-387)

e) W okresie objętym kontrolą częstotliwość kontaktów z rodzicami dzieci objętych wczesnym wspomaganie (w ramach badanej próby) była ustalona i realizowana w całym roku szkolnym w razie potrzeby ze strony rodzica, czy też nauczycieli oraz przez wspólny udział w zajęciach na basenie i Sherborne.

(dowód: akta kontroli t. I str. 282-291, 360-372, 451, 473, 496)

4. Czterech specjalistów (psycholog/logopeda, logopeda, pedagog specjalny i nauczyciel rehabilitant) następująco oceniło efektywność wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka realizowanego w Przedszkolu, tj. stwierdzili, że:

– opinie o wczesnym wspomaganie rozwoju umożliwiały odpowiednie ustalenie form wsparcia, dostarczały niezbędnych informacji do zaplanowania pracy i realizowania spersonalizowanego, optymalnego wsparcia dziecka i rodziny; na dalszym etapie pracy istotne było, z uwagi na zmieniający się wraz z dojrzewaniem w procesie rozwoju układu nerwowego oraz oddziaływań terapeutycznych obraz funkcjonowania dziecka analizowanie skuteczności udzielanej pomocy, prowadzenie wielospecjalistycznej oceny funkcjonowania dziecka i wprowadzanie zmian w programie oraz w zakresie wsparcia stosownie do potrzeb;

– na wysoką efektywność zajęć wczesnego wspomaganie prowadzonych w Przedszkolu miały wpływ następujące czynniki: dość szeroki pakiet zajęć specjalistycznych dający bardzo dobre efekty, realizowanie wszystkich form wsparcia zawartych w opiniach, tj.: wsparcie logopedy, psychologa, rehabilitanta, terapeutę integracji sensorycznej, nauczyciela wspomagającego, wprowadzanie zmian w programie oraz planowanie dalszej pracy (w celu jak najlepszej pomocy dziecku i rodzinie) będących wynikiem spotkań Zespołu odbywających się w celu omówienia postępów danego dziecka, dokonywanie oceny efektywności zajęć wczesnego wspomaganie rozwoju w oparciu o obserwacje kliniczne, arkusze diagnostyczno - ewaluacyjne dostosowane do potrzeb dziecka, które są częścią wielospecjalistycznej oceny funkcjonowania dziecka, prowadzenie zajęć dostosowanych do potrzeb i możliwości dzieci, dobra współpraca specjalistów i rodziców, umiejętność budowania wzajemnych relacji opartych na zrozumieniu (empatii), zaufaniu oraz poszanowaniu kompetencji, codzienna możliwość dla rodziców (podczas przyprowadzania i odbierania dziecka z przedszkola) krótkiej wymiany informacji bieżących z nauczycielem, zapewnienie spójności wszystkich działań wspomagających rozwój dziecka jako jeden z priorytetów naszego przedszkola, stała dostępność specjalistów dla rodziców po wcześniejszym umówieniu spotkania, na efektywność zajęć zdecydowanie wpływała absencja dziecka, która nie pozwalała na osiągnięcie zamierzonych celów, niesystematyczne uczęszczanie do przedszkola na zajęcia, współwystępujące schorzenia somatyczne i proces ich leczenia, brak spójności oddziaływań - korzystanie z terapii w różnych placówkach, czasami metody pracy wzajemnie wykluczające się, o niepotwierdzonej skuteczności, przeciążenie dzieci nadmiarem oddziaływań, dojazdami do placówek, słaba realizacja wskazówek do pracy z dzieckiem na terenie domu rodzinnego, oczekiwania rodziców co do stosowania różnych metod (popularnych, o niepotwierdzonej skuteczności, niezgodnych z metodyką pracy z małym dzieckiem) przy słabej koncentracji na celu - minimalizowaniu skutków niepełnosprawności w rozumieniu prawa oświatowego, osiągnięciu samodzielności, niezależności, lepszej jakości życia; słabe zainteresowanie rodziców zajęciami z ich udziałem, np. zajęcia ruchowe na basenie, zajęcia metodą W.Sherborne, które jednocześnie pokazują rodzicom jak bawić się z dzieckiem, budować relacje,

stymulować rozwój;

– liczba zajęć w ramach wczesnego wspomagania w wymiarze do 8 godzin w zależności od potrzeb i możliwości psychofizycznych dziecka określonych przez zespół powołany do pracy z dzieckiem jest wystarczająca, w indywidualnych przypadkach, uzasadnionych potrzebami dziecka i jego rodziny, miesięczny wymiar godzin zajęć w ramach wczesnego wspomagania rozwoju powinien być wyższy niż 8 godzin;

– zdaniem trzech specjalistów ze względu na zatrudnienie różnych specjalistów (nauczyciele wspomagający, psycholog, logopeda, rehabilitant, pedagog specjalny i terapeuta SI) w przedszkolu, nie ma potrzeby szukania porady specjalistów z innych placówek oraz nie ma też potrzeby zatrudnienia dodatkowych specjalistów, dzięki zatrudnieniu ww. specjalistów pomoc udzielana dzieciom w ramach wczesnego wspomagania rozwoju jest ukierunkowana i spójna, a zdaniem jednego występowała konieczność zasięgnięcia opinii zgodnie z potrzebami u specjalistów poradni psychologiczno-pedagogicznych, lekarzy specjalistów, tj. psychiatra, neurolog oraz u pracowników opieki społecznej;

– wcześniej podjęta terapia wczesnego wspomagania rozwoju daje dzieciom z dysfunkcjami szanse na ich dobre funkcjonowanie w życiu mimo istniejących ograniczeń; zapobiega pogłębianiu się wad, zmniejsza ryzyko wystąpienia opóźnień rozwojowych dziecka, im wcześniejsza diagnoza i bardziej wszechstronna terapia tym większa szansa na poprawę funkcjonowania dziecka ze względu na dużą plastyczność, większą podatność małych dzieci na oddziaływania terapeutyczne, szybsze niż u starszych postępy usprawniania, małe dzieci są bardziej podatne na terapię, czynią szybsze postępy bowiem umiejętności nabyte jako pierwsze utralają się najmocniej i jednocześnie najtrudniej ulegają zmianie; dzieci objęte wczesnym wspomaganie rozwoju, stają się bardziej sprawne ruchowo, dojralsze poznawczo i emocjonalnie, uzyskują gotowość do przebywania w nowym środowisku, łatwiej nawiązują kontakty rówieśnicze, wcześniej zdobywają sprawność w zakresie samoobsługi, są lepiej przygotowane do rozpoczęcia systematycznej nauki szkolnej, dzięki wcześniej podjętej terapii dzieci mają szansę być lepiej przygotowane do rozpoczęcia nauki w szkole oraz do samodzielnego radzenia sobie w codziennym życiu, minimalizuje skutki niepełnosprawności w rozumieniu prawa oświatowego;

– zdaniem trzech specjalistów nie występowały trudności w realizacji zobowiązania do współpracy przedszkola z podmiotem leczniczymi lub ośrodkiem pomocy społecznej, a zdaniem jednego specjalisty trudności mogą wystąpić z nawiązaniem współpracy z wysokospecjalistycznymi placówkami medycznymi;

– zdaniem trzech specjalistów nie wystąpiły trudności w realizacji wczesnego wspomaganie rozwoju, a zdaniem jednego należy skoncentrować działania wczesnego wspomaganie rozwoju na celach związanych z edukacją - minimalizowanie skutków niepełnosprawności w rozumieniu prawa oświatowego i wyraźnie rozdzielić zakresu działań dla odbiorcy w placówkach oświatowych i NFZ (aktualnie często działania się powielają).

(dowód: akta kontroli t. I str. 249-262)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Indywidualne programy wczesnego wspomaganie rozwoju dla dwojga dzieci z próby, które zostały opracowane przed 1 września 2017 r., do dnia zakończenia kontroli nie zostały dostosowane do wymogów § 5 pkt 4 rozporządzenia wwr z 2017 r., tj. nie określono w nich sposobów oceny postępów dziecka.

Dyrektor wyjaśniła, że *Indywidualne programy wczesnego wspomaganie rozwoju zostały opracowane przez Zespół natychmiast po zakończonych obserwacjach, np. w roku 2014/2015 i są aktualne do dzisiaj w zakresie zgodności treści zaleceń z opinią i rozkładają się na cały etap edukacji przedszkolnej. W związku z powyższym po analizie nowego rozporządzenia obowiązującego od 2017 r., umknęło mojej uwadze, a także członkom Zespołu, iż należy dostosować je do obowiązujących przepisów w zakresie sposobów oceny postępów dziecka.*

(dowód: akta kontroli t. I str. 50-59, 112-122, 388, 390)

2. W okresie objętym kontrolą dla pięciorga dzieci (spośród sześciorga objętych próbą kontrolną) nie realizowano zajęć z integracji sensorycznej, pomimo że zajęcia te były przewidziane w Indywidualnych programach wczesnego wspomaganie rozwoju, opracowanych na podstawie zaleceń opinii o potrzebie wczesnego wspomaganie. Realizowanie z dzieckiem zajęć ujętych w Indywidualnych programach wczesnego wspomaganie rozwoju, należało do zadań Zespołu określonych w § 3 ust. 3 pkt 3 rozporządzenia wwr z 2013 r. i § 3 ust. 4 pkt 3 rozporządzenia wwr z 2017 r.

Dyrektor wyjaśniła, że *w latach 2015/2016 i 2016/2017 był zatrudniony w Przedszkolu specjalista z uprawnieniami do prowadzenia zajęć SI – wychowawca grupy, ale ze względu na konieczność realizacji innych zajęć nie miał możliwości na realizację terapii SI. W latach 2015/2016 do nadal byłam zobowiązana zapewnić ciągłość realizacji zajęć w Przedszkolu mimo, że w okresie tym wystąpiła dość duża rotacja pracowników, co było związane m.in. z tym, że wymaga od nauczyciela więcej zaangażowania. Obecnie nauczyciel rehabilitant J.W-B ma ukończony dwustopniowy kurs z Integracji Sensorycznej i oczekuje na wydanie certyfikatu. W latach 2015/2016 (do nadal) zajęcia z integracji sensorycznej przewidziane w Indywidualnych programach dzieci objętych wczesnym wspomaganie nie były realizowane z ww. powodów organizacyjnych. W roku 2017/2018 zajęcia SI zgodnie z opinią Zespołu nie muszą być prowadzone.*

(dowód: akta kontroli t. I str. 11-15, 33-42, 47-59, 97-106, 112-122, 160-171, 202-211, 230-241, 381, 386-388, 391)

Uwagi dotyczące badanej działalności

Najwyższa Izba Kontroli zauważa, że trudności organizacyjne Przedszkola w realizacji zarówno zajęć wczesnego wspomaganie rozwoju, jak i kształcenia specjalnego dzieci z niepełnosprawnościami nie powinny być powodem do rezygnacji z przysługującego dzieciom wsparcia.

Zdaniem Najwyższej Izby Kontroli nauczyciele prowadzący grupę, którzy zostali powołani do Zespołów, nie byli specjalistami, o których mowa w przepisach rozporządzeń wwr z 2013 r. i z 2017 r., a więc nie powinni wchodzić w ich skład. Zbyt duży skład Zespołu może powodować trudności w organizowaniu spotkań całego Zespołu, co następnie ma wpływ na realizację przez niego zadań.

Ocena cząstkowa

Przedszkole zapewniło²⁴ dla większości dzieci niezwłoczne podjęcie działań wynikających z opinii o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju. Dla każdego dziecka powołano Zespoły. Dla wszystkich dzieci opracowano Indywidualne programy wczesnego wspomaganie rozwoju. Realizacja Programów nie uwzględniała udziału specjalisty w zakresie prowadzenia terapii integracji sensorycznej (dotyczy pięciorga dzieci). Realizowane w ramach wczesnego wspomaganie rozwoju zajęcia były prowadzone przez specjalistów, o których mowa w przepisach wwr oraz przez nauczycieli wspomagających.

²⁴ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen cząstkowych dotyczących działalności w badanym obszarze: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny cząstkowej według proponowanej skali byłoby niemożliwe lub nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową.

2. Nadzór, ewaluacja i współpraca z innymi placówkami w realizacji wczesnego wspomaganie rozwoju dzieci

Opis stanu faktycznego

1. W okresie objętym kontrolą specjaliści oraz nauczyciele wspomagający prowadzący zajęcia w ramach wczesnego wspomaganie rozwoju nie dokonywali bieżącej oceny realizacji efektów terapii po każdym zajęciach.

Dyrektor wyjaśniła: w okresie objętym kontrolą, jak i wcześniej, zobowiązałam nauczycieli do dokonywania bieżącej oceny realizacji zajęć w przypadku, kiedy występowały trudności w ich realizacji. Nie potrafię podać przyczyn dlaczego nauczyciele nie dokonywali wpisów, ponieważ nie w każdym przypadku da się zrealizować dane zajęcia.

(dowód: akta kontroli t. I str. 389, 391, 446-450, 452-454, 456-464, 466-472, 474-495, 497-503, 505-508)

W latach szkolnych 2015/2016 – 2017/2018 trzykrotnie w ciągu roku nauczyciel wspomagający dokonywał oceny z wykorzystaniem arkusza obserwacji rozwoju dziecka. W żadnym roku szkolnym z lat objętych kontrolą Zespół nie dokonywał oceny postępów indywidualnie dla każdego dziecka, w tym analizy skuteczności pomocy udzielanej indywidualnie dziecku i jego rodzinie. Zespół przynajmniej raz w każdym roku szkolnym podsumował podjęte działania łącznie dla wszystkich dzieci objętych wczesnym wspomaganie.

(dowód: akta kontroli t. I str. 63-77, 82-94, 107, 123-129, 134-140, 145-157, 172-185, 190-199, 212-225, 242-247, 416-431)

W każdym badanym roku szkolnym Dyrektor modyfikowała dotychczasowe kierunki wsparcia zawarte w Programie, poprzez zmianę w przydziale zajęć realizowanych przez specjalistów i nauczycieli wspomagających, w związku z postępami i rozwojem dzieci. Działania w zakresie wczesnego wspomaganie były w Programach opisane w taki sposób, że wszystkie działania podejmowane przez specjalistów i nauczycieli wspomagających mieściły się w ramach jego realizacji.

Spośród dzieci realizujących wczesne wspomaganie rozwoju w latach 2015/2016-2017/2018 rodzice w jednym przypadku zrezygnowali z jego realizacji z powodu zmiany miejsca zamieszkania.

Jak wskazała Dyrektor, w okresie objętym kontrolą w wyniku analizy postępów dziecka przez członków Zespołu wczesnego wspomaganie rozwoju, w tym specjalistów, w czterech przypadkach zaproponowano rodzicom dzieci poszerzenie diagnozy w Powiatowym Zespole Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Kraśniku. W przedszkolu przyjęliśmy taką zasadę, aby takie rozmowy z rodzicami przeprowadzał psycholog, gdyż jest to trudna sytuacja do zaakceptowania przez rodzica. Pierwsza rozmowa o kolejnych problemach dziecka moim zdaniem, a także w opinii członków Zespołu powinna odbyć się w jak najmniejszym gronie w celu łagodnego zderzenia się z problemem. W niektórych przypadkach rozmowa z psychologiem odbywa się kilkakrotnie i dopiero po pewnym czasie rodzic był w stanie rozmawiać o problemie swojego dziecka z Zespołem.

(dowód: akta kontroli t. I str. 50-59, 97-106, 112-122, 160-171, 202-211, 230-241, 292-297, 381, 385)

2. W okresie objętym kontrolą Przedszkole nie posiadało zawartych porozumień z podmiotem leczniczym, inną placówką oświatową, w której dziecko było objęte oddziaływaniem terapeutycznym, ośrodkiem pomocy społecznej, czy innymi placówkami (współrealizującymi wczesne wspomaganie rozwoju dzieci), starostwem

powiatowym, organizacjami pozarządowymi. Mimo to rodzice dzieci mogli korzystać z porad/konsultacji Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej (w ramach wsparcia w procesie adaptacji, współpracy w zakresie diagnozy, pomocy w sytuacji kryzysowej) ze Szkołą Podstawową Nr 6 w Kraśniku (w ramach wymiany doświadczeń) oraz ośrodkiem pomocy społecznej (według potrzeb rodziny przez informowanie rodziców o przysługujących z możliwych formach wsparcia), co zostało określone w Programach.

Dyrektor wyjaśniła, że *formalnie Przedszkole nie zawarło porozumienia z Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną, Szkołą Podstawową Nr 6 w Kraśniku oraz ośrodkiem pomocy społecznej, ponieważ nasza współpraca nie wymaga formalnych uregulowań prawnych, gdyż współpracujemy od wielu lat.*

(dowód: akta kontroli t. I str. 50-59, 97-106, 112-122, 160-171, 202-211, 230-241, 380-381, 383, 386-387)

3. W okresie objętym kontrolą problematyka organizacji wczesnego wspomaganie rozwoju nie była przedmiotem nadzoru pedagogicznego (ewaluacji wewnętrznej). Plany nadzoru i wnioski ze sprawowanego nadzoru (brak wniosków dotyczących wczesnego wspomaganie rozwoju) były przedstawiane radzie pedagogicznej terminowo, tj. odpowiednio w terminie do dnia 15 września roku szkolnego, którego dotyczył plan, a w terminie do 31 sierpnia, wyniki i wnioski ze sprawowanego nadzoru pedagogicznego. Plany nadzoru były opracowywane z uwzględnieniem wniosków ze sprawowanego nadzoru w roku poprzednim tj. zgodnie z § 26 i § 24 odpowiednio rozporządzeń Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 sierpnia 2015 r. i 5 sierpnia 2017 r. w sprawie nadzoru pedagogicznego²⁵.

Nadzór ze strony Dyrektora Przedszkola w zakresie zajęć wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka, w okresie objętym kontrolą, obejmował kontrolę systematyczności prowadzenia dzienników zajęć oraz ich kompletności.

Dyrektor wyjaśniła, że *w latach 2015/2016 - 2017/2018 zagadnienia dotyczące wczesnego wspomaganie rozwoju nie zostały zaplanowane oraz nie były przeze mnie objęte nadzorem pedagogicznym w ewaluacji wewnętrznej. Z analizy, prowadzonych przeze mnie i wicedyrektora, obserwacji zajęć w tym okresie nie jestem w stanie przedstawić dokumentów, które potwierdzałyby w ramach realizacji wczesnego wspomaganie rozwoju, gdyż nie odnotowałyśmy z którym dzieckiem dany nauczyciel lub specjalista prowadził zajęcia. W okresie tym w ramach wczesnego wspomaganie rozwoju dokonywałam wraz z wicedyrektorem formalnego przeglądu dokumentacji – sprawdzenia zgodności zapisów w dziennikach zajęć prowadzonych przez specjalistów i nauczycieli wspomagających z przepisami rozporządzenia w tym zakresie.*

(dowód: akta kontroli t. I str. 388, 390-391, 455, 465, 504, t. II str. 19-105)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość.

W całym okresie objętym kontrolą nauczyciel wspomagający trzykrotnie w ciągu roku dokonywał oceny z wykorzystaniem arkusza obserwacji rozwoju dziecka. Zgodnie z § 3 ust. 3 pkt 3 i 4 rozporządzenia wwr z 2013 r. oraz § 3 ust. 4 pkt 4 i 5 rozporządzenia wwr z 2017 r., to Zespół przynajmniej raz w roku szkolnym powinien dokonać oceny postępów indywidualnie dla każdego dziecka, w tym analizy skuteczności pomocy udzielanej indywidualnie dziecku i jego rodzinie.

Dyrektor wyjaśniła, że *w okresie tym Zespół wczesnego wspomaganie rozwoju, ze względu na ten sam skład Zespołu dla każdego dziecka, nie dokonywał oceny postępów oraz trudności w jego funkcjonowaniu. Indywidualnej oceny postępów dla*

²⁵ Dz.U. poz. 1270 i Dz.U. poz.1658.

każdego dziecka, w tym analizy skuteczności pomocy udzielanej dziecku i jego rodzinie, dokonywał trzy razy w roku nauczyciel wspomagający. W okresie objętym kontrolą Zespół/specjaliści nie dopełnił w tym względzie formalności, ponieważ nie dokonywali oceny efektywności współpracy z rodziną oraz skuteczności podjętych form pomocy rodzinie w realizacji programu. Umknęło to mojej uwadze jak i uwadze członków Zespołu, gdyż poszczególni specjaliści i nauczyciele wspomagający na bieżąco przeprowadzali rozmowy z rodzicami dzieci, podczas bieżących kontaktów. W ww. sposób członkowie Zespołu prawie w każdym tygodniu omawiali skuteczność podjętych form pomocy dziecku.

(dowód: akta kontroli t. I str. 63-77, 82-94, 107, 123-129, 134-140, 145-157, 172-185, 190-199, 214-225, 242-247, 389, 391, 416-431)

Ocena częściowa

Oceny postępów oraz trudności w funkcjonowaniu dzieci objętych wczesnym wspomaganie rozwoju dokonywali nauczyciele wspomagający, a nie Zespół. Wyniki tych ocen wykorzystywano do modyfikowania kierunków wsparcia określonych w Indywidualnych programach wczesnego wspomaganie rozwoju. Podejmowano działania w celu zapewnienia kompleksowości i spójności wszystkich oddziaływań wspomagających rozwój dziecka. Realizacja wczesnego wspomaganie rozwoju była objęta nadzorem ze strony Dyrektora Szkoły poprzez kontrolę dzienników zajęć. Zagadnień z zakresu wczesnego wspomaganie rozwoju dzieci nie uwzględniono jednak w planach nadzoru pedagogicznego.

3. Warunki organizacyjne i finansowe wczesnego wspomaganie rozwoju dzieci

1. W Przedszkolu w okresie objętym kontrolą zostali zatrudnieni nauczyciele/specjaliści posiadający przygotowanie pedagogiczne oraz kwalifikacje, które pozwalały na utworzenie zespołów wczesnego wspomaganie dziecka, tj.

- psycholog/neurologopeda – miała ukończone studia magisterskie na kierunku psychologia oraz studia podyplomowe w zakresie: logopedii korekcyjnej, neurologopedii i ITC języków obcych oraz wczesnego wspomaganie,
- logopeda - miała ukończone studia magisterskie na kierunku filologia polska oraz studia podyplomowe w zakresie neurologopedii,
- pedagog specjalny - miała ukończone studia na kierunku pedagogika w zakresie pedagogiki resocjalizacyjnej, studia magisterskie na kierunku pedagogika specjalna w zakresie pedagogiki resocjalizacyjnej oraz studia podyplomowe w zakresie oligofrenopedagogiki,
- rehabilitant – jeden z dwóch nauczycieli miała ukończone studia na kierunku pedagogika w zakresie edukacja zdrowotna z rehabilitacją i studia magisterskie na kierunku pedagogika, a drugi²⁶ miał studia na kierunku pedagogika specjalna o specjalności oligofrenopedagogika oraz medyczne studium zawodowe dające przygotowanie zawodowe w zawodzie technik fizjoterapii.

Ponadto w skład Zespołów Wczesnego Wspomaganie Rozwoju wchodził nauczyciele zajmujący stanowiska nauczycieli wspomagających, którzy mieli ukończone studia wyższe - pedagogikę o specjalności/ kierunku oligofrenopedagogika lub pedagogikę i studia podyplomowe/kurs kwalifikacyjny z oligofrenopedagogiki²⁷. Dwóch nauczycieli wspomagających miało ukończone odpowiednio: pedagogikę specjalną lub zintegrowaną edukację wczesnoszkolną i przedszkolną oraz kurs kwalifikacyjny z oligofrenopedagogiki). Wszyscy specjaliści z wyjątkiem psychologa i nauczyciela rehabilitanta (zatrudnionego tylko w roku

²⁶ Zatrudniony od 09.11.2015 r. do 30.06.2016 r. w pełnym wymiarze.

²⁷ Dotyczy pięciu nauczycieli wspomagających.

szkolnym 2015/2016) uczestniczyli w zewnętrznych szkoleniach dotyczących wczesnego wspomagania. Nauczyciele powołani w skład Zespołu realizowali zajęcia z dzieckiem i jego rodziną w ramach obowiązkowego wymiaru godzin lub godzin ponadwymiarowych, o których mowa w art. 35 ust. 1-2 ustawy Karta Nauczyciela²⁸. W marcu 2017 r. zakupiono aktualną literaturę fachową. Ponadto psycholog/neurologopeda korzystała z własnej specjalistycznej literatury.

(dowód: akta kontroli t. I str. 281, 298-304, t. II str. 110)

2. W Przedszkolu zostały wydzielone pomieszczenia do realizacji zajęć wspomagających, rehabilitacyjnych, logopedycznych, terapii pedagogicznej i psychopedagogicznej przystosowane do pracy indywidualnej lub w grupach dwu-trzy osobowych²⁹, spełniające warunki odizolowania i wyciszenia, w których zapewniono możliwość prowadzenia zajęć z dziećmi do lat trzech. Pomieszczenia³⁰ te spełniały normy wymagane dla pomieszczeń przeznaczonych na realizację zadań oświatowych, tj. zgodnie z § 72 i § 73 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie³¹. Sprzęty, z których korzystały dzieci pozostające pod opieką Przedszkola dostosowane były do wymagań ergonomii, tj. zgodnie z § 9 ust. 1 i 2 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach³². Gabinety były wyposażone w pomoce dydaktyczne do każdej z tych terapii w odpowiedniej ilości, zapewniających wymianę i możliwość kształtowania nowych umiejętności oraz wyposażenie techniczne. Budynek Przedszkola nie posiadał barier architektonicznych wewnątrz i na zewnątrz. Wejście do budynku osobom niepełnosprawnym zapewniono poprzez wykorzystanie pochylni, montaż drzwi dwuskrzydłowych o szerokości pojedynczego skrzydła 0,9 m, bez progów oraz przez usytuowanie gabinetów terapeutycznych na parterze budynku.

(dowód: akta kontroli t. I str. 263-280)

3. Na poszczególne lata budżetowe (2015-2018) zaplanowano środki na realizację wczesnego wspomagania rozwoju w rozdziale 85404 odpowiednio w kwotach: 13.351 zł, 26.858 zł, 35.936 zł i 23.254 zł. Były one równe kwotom wynikającym z części oświatowej subwencji ogólnej przekazanej organowi prowadzącemu na ten cel dla Przedszkola. Zaplanowany poziom wydatków w latach 2015 - 2017 nie został zrealizowany, tj. wydatkowano odpowiednio 3.206 zł, 11.266 zł, 21.024 zł i 5.018 zł.

W okresie objętym kontrolą Przedszkole nie pozyskiwało i nie otrzymywało środków ze źródeł zewnętrznych na realizację wczesnego wspomagania rozwoju.

Dyrektor wyjaśniła, że w latach objętych kontrolą specjalista prowadzący zajęcia z dziećmi objętymi wczesnym wspomaganie rozwoju, w każdym miesiącu przekazywał mi wykaz liczby godzin zrealizowanych z danym dzieckiem. Na tej podstawie sporządzałam listę specjalistów, nauczycieli wspomagających wraz z liczbą godzin do organu prowadzącego. Za godzinę specjaliści i nauczyciele wspomagający mają płacone z paragrafów płacowych z rozdziału 85404 – wczesnego wspomaganie rozwoju. W latach 2016/2017 i 2017/2018 zaplanowano także w rozdziale 85404 wydatki na zakup pomocy dydaktycznych dla dzieci objętych wczesnym wspomaganie rozwoju. Zaplanowana liczba godzin

²⁸ Zgodnie ze stanowiskiem Ministra Edukacji Narodowej, wyrażonym w odpowiedzi na zapytanie posła nr 5255 z dnia 18 września 2013 r. w sprawie właściwej formy zatrudnienia nauczyciela realizującego zajęcia wczesnego wspomaganie rozwoju.

²⁹ M.in. gabinet psychologa/logopedy oraz połączone jednym wejściem gabinety rehabilitanta i polisensoryczny. Mimo tego, że psycholog i logopeda posiadali wspólny gabinet, godziny pracy tych specjalistów nie kolidowały ze sobą.

³⁰ Gabinety te były o powierzchni przekraczającej odpowiednio 17 m², 18 m² i 24 m² oraz miały powyżej 3 m wysokości. Pomieszczenia te znajdowały się ponad powierzchnią terenu, na którym usytuowany był budynek Przedszkola.

³¹ Dz. U. z 2015 r. poz. 1422, ze zm.

³² Dz. U. z 2003 r. Nr 6, poz. 69, ze zm.

wczesnego wspomaganie rozwoju nie została zrealizowana m.in. ze względu na absencję dzieci. W gabinetach specjalistów znajdują się również pomoce zakupione z rozdziału 80149 (kształcenie specjalne).

(dowód: akta kontroli t. I str. 305 – 355, 381, 385-386)

4. W Przedszkolu dokumentacja dzieci objętych wczesnym wspomaganie rozwoju była właściwie chroniona, tj. nie załączano opinii do arkuszy organizacyjnych (w tym do aneksów do arkuszy), wniosków o dotację, dzienników itp. Dokumentacji była zabezpieczona w kancelarii w szafie zamykanej na klucz. Ponadto budynek Przedszkola wyposażony był w monitoring wewnętrzny i system alarmowy.

W okresie objętym kontrolą w Przedszkolu zapewniono kompletność, poprawność oraz zgodność ze stanem faktycznym danych wprowadzonych do Systemu Informacji Oświatowej (SIO) dotyczących liczby oraz wieku dzieci objętych wczesnym wspomaganie rozwoju.

Dyrektor wyjaśniła, że dostęp do informacji dotyczących wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka, w tym dokumentów np. opinii o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju były udostępniane w kancelarii tylko nauczycielom i specjalistom, którzy realizowali z dzieckiem zajęcia wczesnego wspomaganie rozwoju. Dostęp do tej dokumentacji w tym do Indywidualnego programu wspomaganie rozwoju dziecka mieli rodzice dziecka. W Przedszkolu innym osobom nie udostępniamy dokumentów dziecka dotyczących wczesnego wspomaganie rozwoju.

(dowód: akta kontroli t. I str. 268, 381, 384-385, t. II str. 111-206)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena cząstkowa

Nauczyciele/specjaliści zatrudnieni w Przedszkolu posiadali przygotowanie pedagogiczne i kwalifikacje pozwalające na realizację wczesnego wspomaganie rozwoju dzieci, stworzono im odpowiednie warunki do doksztalcania i doskonalenia zawodowego w tym zakresie. W latach szkolnych 2016/2017–2017/2018 zapewniono dzieciom objętym zajęciami wczesnego wspomaganie rozwoju warunki organizacyjne zgodnie z przepisami rozporządzeń ww. Budynek był przystosowany dla osób niepełnosprawnych, a pomieszczenia do prowadzenia zajęć wczesnego wspomaganie spełniały wymogi bezpieczeństwa, były estetyczne i odpowiednio wyposażone. Podejmowano właściwe działania, by zapewnić finansowanie zajęć realizowanych w ramach wczesnego wspomaganie rozwoju dzieci. W SIO umieszczono prawidłowe dane dotyczące liczby i wieku dzieci objętych tym wsparciem, a dokumentacja wszystkich dzieci była właściwie chroniona.

IV. Wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli³³, wnosi o:

1. Dostosowanie Indywidualnych programów wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka do wymogów § 5 rozporządzenia w sprawie organizowania wczesnego wspomaganie rozwoju dzieci.

³³ Dz. U. z 2017 r. poz. 524, ze zm., dalej „ustawa o NIK”.

2. Realizowanie wszystkich form zajęć wynikających z Indywidualnych programów wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka opracowanych na podstawie zaleceń opinii o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju.
3. Dokonywanie przez Zespół przynajmniej raz w roku szkolnym oceny postępów indywidualnie dla każdego dziecka, w tym analizy skuteczności pomocy udzielanej indywidualnie dziecku i jego rodzinie.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Lublinie.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania
wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Lublin, dnia 18 czerwca 2018 r.

Kontroler

Dyrektor
Delegatury Najwyższej Izby Kontroli
w Lublinie

Katarzyna Kuzioła
Specjalista kontroli państwowej

Edward Lis

.....
podpis

.....
podpis